

1. ONIH NEKOLIKO MINUTA

5. rujna 2022.

Određujem jutarnje vrijeme na FB da ne prekoračim sat i pol, smatrajući da je i to pomalo previše. Postavljam svoje sadržaje, pročitam one na koje sam usmjerena, izaberem fotografije. Tri minute prije devet, žalosno konstatiram kako se nije desilo ništa od očekivanog, što se zamalo u mjesec dana ponavlja: nema jutarnjeg pozdrava koji očekujem, nema dobrih vijesti, nitko me nije iznenadio pozitivom, nisam usrkнула adrenalinski gutljaj, nema izazova da ukrstimo svjetlosne mačeve oko važne teme i nema nove pjesme, koju bih željela postaviti, budući da ni prethodne nisu dovoljno pročitane. To je činjenično stanje, aber doch...

Nešto u meni tvrdoglavo, upiljeno, djetinjasto se nada, kako će u tri minute doći do preokreta, dogodit će se nešto, čarobna crvena točka reći će da je u inbox stigla željena obavijest, da je svemirska i telepatska struja proradila, da se oblak razišao, srca da su se pokrenula, um prosvijetlio, snaga oprosta da je djelovala, stvari da se vraćaju u ravnotežu. Ta fanatična uvjerenost vjerojatno nije normalna. Ipak, ona me održala sve ove godine, ona mi je pomogla da naivnim optimizmom izvučem stvari iz blata, kolomaza, muteži, močvare, crne žuči, iz podsvjesnih ambisa i nižih slojeva na svjetlo i na sunce, da ih preoblikujem, osmislim, upjevam i pretvorim u svoje tragove duše u vremenu. Uvijek postoje te tri minute, ma što mi mislili: stvari se preokrenu, nebo nam se nasmiješi, anđeo zapjeva Hosana, otvori se prolaz prema svjetlu i netko nas vidi kakvi zaista jesmo. Ljudi koji vole ljepotu, koji ginu za istinom, kojima je sloboda drugih važna koliko i vlastita..

Čujem o sebi da pišem preduge statuse, da se opsesivno fotkam, da sam ekscentrična. Dopuštam, moguće je. Ali u ime svidljivosti, ne mogu odustati od

sebe. Moji načini pronalaženja izlaza iz labirinta dnevnoga života i hektično-traumatične stvarnosti, građeni su desetljećima, brušeni, cizelirani, da bih mogla funkcionirati primjenjujući ih u dnevnoj praksi. Gledam dvije fotografije, snimljene u razmaku od godinu dana, na istom mjestu. Na prvoj sam ekstatična, očarana, ispunjena pozitivom do vrha. Na drugoj, dodirujem cioranovsku volju k nemoći, tuga me je zahliknula i pluća iznutra pucaju od nedisanja. A ipak, postojim, stojim, izvana još držim neku caklinu, čije naprsline samo ja vidim, osjećam i zatvaram nevidljivom stipsom. To, je dakle , ŽIVOT po osnovnoj definiciji. Kombinacija ushita i užasa, s malo ravnodušnosti u sredini .

Neću nabrajati događaje, padove, posrtanja i oguljotine koje su nastale između ta dva trenutka u vremenu. U svemirskim sekundama to je treptaj, meni je povremeno bila mutna beskonačnost, kretanje u nesalomljivom kavezu, urlik i raspadanje, gubitak, otpuštanje, lice očaja. Jutros prebrajam konstruktivno: na toj dionici napisala sam 200 novih pjesama, gotovo zaokružila roman koji razvlačim dvije godine, napisala pet predgovora, nacrtala sam 50-tak stvari, napravila 2 unikatne autorske mape, prevela 400 tuđih stihova i odradila desetak javnih nastupa. Između te dvije fotografije, postoji jedna i druga ja, Bo i Božica, Božica i Flora, i obje imamo istu manu: nismo bile dovoljno sretne, nismo se znale izboriti za svoj trenutak i svoj zakoniti dio. Pustile smo svoju sreću u tuđe ruke, koje su se umorile i sručile nas na tvrdu zemlju, posnu i nemilosnu, gdje ne cvate cvijeće poezije i gdje svaka sanjarija usahne prije svitanja. Svatko spašava svoj život, svoju slobodu, a neki se rode nespašeni, samo to srećom ne znaju.

Ulazimo u novo razdoblje. Zbunjene, JA i Ja stojimo pred vratima zime. Morat ćemo skupiti mnogo ogrjeva za unutrašnji oganj i pronaći mjesto gdje ga možemo raspiriti i održati. Bilo bi možda ipak prerano, čak i nepravedno, da se sasvim ugasi.

2. KAPA ZA RAZMIŠLJANJE

6. rujna 2022.

Znam zašto mi ovih dana ne ide najbolje.

Ne mogu se dovoljno koncentrirati, gubim stvari, loše spavam, mnogo plačem, površno čitam, nerado kuham, preosjetljiva sam na mirise i zvukove, imam migrene, uzrujavam se na javnim mjestima, jer su ljudi preglasni, pijani, sumnjivo čisti, bezobrazni, dosadni. Gledam svoj mali grad oštrim i kritičkim okom, želim odseliti, nedostaju mi osnovne stvari i sadržaji. Ljutim se na seosko radno vrijeme, neopskrbjenost, netempirane događaje, manjak podrške, obrazovnu strukturu, previše prosječnjaka u službama, na loš zrak i teško disanje u provinciji, koja samu sebe ne želi ni u čemu nadmašiti. Jednom riječju: osjećam se kao iverak u struji. Najbolje da se pustim do kraja, pa gledam gdje ću se zaustaviti, na kojoj obali "zaostrnuti", pa lijepo postepeno zaboraviti odakle sam krenula.

I gle, odjednom u USPOMENAMA nađem tu fotografiju, i počne mi svitati mogući uzrok. Izgubila sam svoju "kapsu za razmišljanje", jedan prilično popularan model američke vojske, ako se ne varam, koji mi je prije 13 godina poklonila D. Nisam je tada skidala s glave, i kakve sam samo stvari smislila! Knjige, članke, projekte, hvaljene prijevode, svoj prvi roman, pisma ljubavna i razna, crteže drveća i krajolika, rukom pisane knjižice, svoje ANTIDNEVNIKE, i svašta još! Sve je bilo dobro pod kapom, kapa je glavu čuvala, glava je dobro mislila! Nije se dala obmanuti, nije bila fkanjiva ni obmanjiva, razlikovala je laž od istine, laskanje od iskrenosti, mudru pouku od pustih fraza, pravo stanje stvari od zgotovljenih priča za javnost i okolinu! Dobro je glava radila, sve je stršljenove držala pod nadzorom, i nije dala da je svatko u torbi odnese, samo da ne ostane na istom mjestu!

"Ali sve stvari i tako se mijenjaju stvari" , rekao bi Arsen. Ode kapa, rasturi se klapa, ne kolaju darovi u istom krugu, ljudi umiru i ljudi se mijenjaju. Skloni smo zaboravu, nezahvalnosti, izdaji, nevoljkosti, nemaru, lijenosti, zapuštanju, komformizmu, brzim i lakim zamjenama, vrijeđanjima, hibernaciji. Nemamo se, gubimo se, predajemo se, ne viđamo se i ne vidimo se, udaljujemo se, rezigniramo. Postajemo sitničavi, mušićavi, hipohondrični, neodlučni, neslobodni, ogorčeni, čangrizavi, ljubomorni, isključivi, zatupljeni, stari. Starost je bolest, stalno to ponavljam. Vide svi njene simptome, samo se ne opiru i ne bore, osim u rijetkim slučajevima. Duh se urušava, krv se zgrušava. Hladno je unutra, ognjište je zapretano. Traže se izgovori i pokrića, kunktatorski prolazi, umjesto otvorenih vrata i novoga puta u drugo životno doba.

Možda je najbolje da i ja prestanem kopati po ovoj rubrici USPOMENE. Nalazim tamo jednu posve drugu sebe, s kojom se nisam do kraja oprostila (zar je 13 godina tako katastrofalno dugo vrijeme?) ali i kojoj ne mogu pružiti ruku, preko ambisa koji se otvorio među nama. Ja i JA gledamo kroz musavi prozorčić: najradije ga ne bismo ni očistili, ne shvaćajući što će nam "jasnoća perspektive" na pragu osmog desetljeća? Najgluplje od svega je što ne znam treba li mi i kapa, hoću li je tražiti kad konačno danas ustanem, suočim se sa stvarnošću i počnem "organizirano djelovati", da ne razočaram pokojnoga staroga, koji mi je utuvio kako su "lijenčine zamalo upropastile svijet". Pa, neka su, bogamu, valjda nije bio ni vrijedan da se održi ? .Uglavnom, teške su to stvari.

Oдох ja, narode. Po ne znam koji put , izvlačim se na Mešu, da ne moram smišljati tu nekakve efektne poante, kad već nemam kapu za razmišljanje. Dakle, "slab je koji govori, a slabo je i ono o čemu govori". Odiljam se. Pozdravljeni.

3. SITNI NOVČIĆI I POVELIKI ČEKOVI

11. rujna 2022.

(Razmatranje o dosadi svijeta)

Kad bi nam netko iznenada rekao: "Možete li biti malo zanimljiviji?", što bismo, uistinu, učinili? Prasnuli u smijeh, odmahnuli rukom, digli obrvu, uvrijedili se, prkosno mu odvratili: "A možete li Vi?" ili se uvrijeđeno pokupili, zaključujući da nas taj /ta neće tako skoro ponovo vidjeti u svome društvu? Zapravo, to je pitanje prilično realno i moguće. Većina ljudi živi na supstratu dosade, trudeći se nalikovati drugima, biti kao drugi, uklopiti se među druge, mimikrirati se u gomili. To je ponekad obrambeni refleks, ponekad navika, a treći put naprosto "nedostatak materijala": ljudi su obični, jer ništa originalno i posebno u sebi ne nose, niti se trude razviti i prepoznati neku osebujnu crtu svoga karaktera.

Huxley je o pojmu personaliteta sjajno raspravljao u "SLIJEPOM U GAZI", a dakako da je i Musilov termin "Čovjek bez svojstava" na tom tragu. Odnjegujemo li neobičnu crtu, poput specifičnog humora (koji inače tragično nedostaje oko nas!), načina oblačenja, otvorenog spominjanja hedonističkih ili avanturističkih sklonosti, veoma je vjerojatno da će nam ubrzo prikvačiti pojam "ekscentrika". Izbacit će nas s liste prijatelja na mreži, jer im "idu na živce naši šeširi", oponirat će nam oko lektire, ukusa, političkih i ateističkih uvjerenja, ispravljati nam biografiju (znaju oni bolje i najbolje!), optuživati nas za stvari u kojima nismo sudjelovali, otkrivati našu "tamnu stranu" i činiti sve da nam strašno zagorče život, samo zbog toga, što ne vozimo po istim tračnicama i držimo se voznoga reda ni plaćenoga sjedala u razredu/kupeu. Usudili smo se biti drugačiji, bodriji, zanimljiviji, nezavisniji od svidljivosti i javnoga mijenja. Da, neoprostivo. Deveti smrtni grijeh, sindrom našega licemjernoga doba.

Treba biti običan, uputno je biti dosadan. Ne vrijedi "čačkati mečku", privlačiti k sebi druge "oridinale", dijeliti svoje zanose, obznanjivati svoje tuge i poraze.

Na jednom mjestu u svojim spisima, Jung navodi: "Ono što sam pisao bile su stvari koje su me napadale iz moje unutrašnjosti. Dopustio sam duhu koji me pokretao da govori". Međutim, ljudi će u većini radije pustiti da iz njih govori društveni klon, poželjno kvazi-biće po općem uzorku, ne trudeći se niti prepoznati svoj pravi, unutarnji glas. Svi će raspravljati o mrtvoj kraljici, o jednoj sportskoj tituli koja jača ego nacije, o uličnim prosvjedima sa slabom artikulacijom ili o "društvenim ikonama", čijih smo se bijednih sadržaja nagutali do mučnine. Na taj način smatraju da su "u trendu", da su dijelom nečega, a pripadnost je pak goruća potreba nezrelih osoba svih dobnih skupina i svih psiholoških profila.

Stoga mislim da je pitanje s početka teksta prilično beznadno. Ne, ne možemo biti nimalo zanimljiviji: već smo tisuću velikih i malih prigoda propustili, primajući na sebe ameboidnu bezobličnost, sivilo, zadah općih mjesta, koji nas neopozivo odaje. Musil (još jednom) ima pravo razglabajući o dva tipa osoba i o načinu njihova nastupa i trošenja među drugima. Zanimljiv čovjek, osebujan lik i lik pozera i egocentrika, praznog i dosadnog, izgledaju ovako: " Nikada nije dosezao to što je želio, jer je toliko toga doživljavao. Izgledalo je kao da u sebi nosi vrlo melodičan pojačivač za malu sreću i nesreću. Male novčiće osjećaja stalno je izdavao u zlatu i srebru, dok je Ulrich više baratao velikim, takoreći misaonim čekovima, na kojima su bile ispisane goleme brojke, no u konačnici bio je to samo papir".

Natmurilo se nebo vani. Vidim, nekome "gore" ne sviđa se dosadni svijet s druge strane oblaka. Možete li biti malo otvorenijega uma, sunčaniji, prodorniji, pobudljiviji? Unutrašnja klima o mnogo toga presuđuje, ne samo u stvaralaštvu. Hajde da o tome do večeri zajednički promislamo!

4. STARO ŽELJEZO I OSTALO

14. rujna 2022.

Ide Cigo ispred mog Stambenog niza i razdire se na megafon: "Staro željezo, skupljamo staro željezo...". Najprije mislim da izletim i izderem se ja na njega, što mi ometa odmor, ali brzo se povučem (kao obično). Čovjek radi vrlo koristan posao, oslobađa svijet balasta, hrđe, ružnoće, nepotrebna tereta, zakrčenosti i lošega disanja u društvu stare krame. Trebalo bi ga nagraditi, a ne pokazivati netrpeljivost na prvu, zbog buke, loših naglasaka i jarećega deranja, na što sam bezrazložno alergična.

Na brzinu pokušavam zbrojiti što bih mu za drugi put pripremila, u slučaju da to nisu samo šerpe, akumulatori, dijelovi bicikla, pegle i prastara električna kuhala, stari frižideri i bolesnički kreveti s oljuštenim bijelim premazom preko rešetaka. Možda bismo se Cigo i ja mogli nagoditi: oni su zanimljiv narod, znadu svašta iz domene "pomaknute stvarnosti", što im je pomoglo preživjeti tolika stoljeća. Možda me ne bi smatrao poremećenom, niti ja njega suvišnim čovjekom i parazitom tehničke civilizacije. Nije on nimalo kriv za svu tu količinu užasnoga otpada u svijetu, kojoj se toliko divimo i klečeći služimo, povlađujući općem ukusu i zaluđenosti modernog "homo fabera".

Dakle, što bih mu u konačnici ponudila? Okove i negve, željezne kugle svakodnevnice, sastavljene od zarađivanja i trošenja, prljanja i pranja, grijeha i kajanja, ushita i očaja, bijelih izlika i crnih laži, strastvenih izgaranja i ledene ravnodušnosti. Svakako bih da uzme obruče, koji su mi spali sa srca, kad se nedavno raspuklo. Također, da nosi sve one oštre predmete, viljuške, klinove, čavle, sulice i noževe, što ih je šaman bio uklonio iz moje aure i poslao u nepoznatu dimenziju. Dala bih mu svoj teški, olovni mozak, koji se bavi nerješivim pitanjima, bolima i dvojbama, od kakvih ljudi povremeno "kapnu" usred posla, razgovora, šetnje, ne probudivši se više u ovom tamnom vilajetu.

Ne znam, možda je Cigo negdje "upecao" željeznu sajlu, savršeno kalibriranu i upletenu, da mi daje u zamjenu, pa da se izvučem iz sluzava bunara, u koji neprekidno padam , ne dohvaćajući se čvrste podloge. Ipak bih da još malo poživim. Imam unuke, imam slike i knjige nepročitane, neke omiljene dijelove krajolika kojima se vraćam, prijatelje koji "nisu kao svi drugi" i tužnim okom prate moju tugu. Imam jedan dar koji stiže izdaleka i koji ultimativno želim uzvratiti. Novi gin, koji nisam isprobala, a mogao bi mi se svidjeti. Smokve iz Ivanova dvorišta, jučer ubrane. Šal koji nisam nosila, kupon za još jednu vožnju paraglajderom, ulaznicu za Stinga, pjesmu koju Alma želi uglazbiti. Imam dovršenu zbirku, koju ne želim objaviti jer više ne vjerujem tim pjesmama, i drugu, koja može otići prema javnosti, otriježnjenu, pročišćenu.

Pa onda, ne znam...Bolje da sve to odložimo za drugu prigodu, ta "konačna rješenja", gorka i radikalna, poslije kojih nema povratka . Kad bi suze bile olovne, obogatili bismo se ja i moj dimljeni prijatelj. Razmislit ću do novog ophoda i novog deranja. Bit ću spremna. A moguće je, sasvim moguće, da ću se toliko promijeniti, da u meni ne bude ničega za staro željezo, ili da to budem čitava "stara ja", koju ću mu s veseljem i bez naknade pokloniti, čim mi izraste novo srce i barem jedno krilo, da mogu uzletjeti i vinuti se do sedmoga neba, čiste plaveti, očekivane nirvane.

Cigo je sad na potezu. Ostalo – vidjet ćemo, vederemo.

5. PUTOVANJA

18. rujna 2022.

Još uvijek pod dojmom lošega, četverosatnog putovanja do Zagreba i povratka u kišnoj noći. Razrovani kolodvori, nedovršene pruge, premetanje u autobuse poput vreće krumpira, odsječenost gornje Hrvatske od "centra", mokra odjeća, zagrebačka gužva od "lica u tranzitu" i policije, sve to, jednostavno deprimira i navodi te na zaključak: "Neću tako skoro, trebat će mi zaista jak razlog za putovanje!". Kao da grebem po tlu olupine Titanica, tražeći svoje uspomene i neko bolje vrijeme, za koje uskoro možda neću biti sigurna da sam ga stvarno proživljela a ne imaginirala.

Promijenio se grad, promijenili se ljudi i atmosfera. Sve je doista u toj metafori raspucalosti, nepometenosti, hladnoće, zaključanih vrata, naherenoga svijeta i propuštenih prilika, površnih prisjećanja na "stare dane" i razmjene brzih informacija o onima kojih više nema. Čaj i kolač na propuhu, u ugodnoj kavani, gdje međutim, svako treće lice nije europsko, i to su ljudi koji bljeskaju u tvoj tanjur fleševima mobitela, da bi stvorili svoju uspomenu. Fotografije, famozne fotografije. Ja s te večeri neću ponijeti ni jednu, a pamtit ću samo pažljivu gestu konobarice, koja mi pomaže obući prokisli baloner, tapša me po ramenu i dodaje mi moj mali "kofer za jedan dan", koji također neće prenoćiti u Zagrebu. Najbliže je do Koprivnice, gdje srećom još imam malu oazu, posuđenu ali dragu. Neka večer završi što prije, Sandrin osmijeh i par brižnih rečenica nosim za poputbinu i to je dovoljno.

Jutros sam u sigurnosti svoga kreveta, grijalica marljivo radi, štapić gori, voćni čaj s komadićima voća prija. Imam i ukrajinske slatkiše, rukom rađene, izvanredne, pravi luksuz, dar moje prijateljice, koji me vraća u jedan neusporedivo bolji i topliji svijet. Pomišljam kako je potegnuta nevidljiva crta, od koje će se živjeti drugačije. Drugi ljudi, drugi odnosi, drugačija putovanja,

tekstovi prilagodbe i tekstovi stamnjene svjetlosti. Ne znam, čini mi se da sam ostarjela, ipak. Čekam trenutak kada ću to moći mirno priznati i konstatirati. Konačno mi je jasno zašto me dobri ljudi s čuđenjem pitaju: "A Vi još uvijek imate volje ići tamo...?". Ne, nemam. Schlusstrich ziehen.

Putovanja će ići u obrnutom smjeru, unutra, u prostranu zemlju odjeka i slika, u sanjariju bez granica. Za početak, vadim iz rubrike Uspomene fotke s promocije zbirke LJESTVE OD SVILE, a kažu mi da je prošlo već 12 godina od tada! Svejedno, simboličan je naziv: usponska linija, putovat ćemo u gornje svjetove, tamo je čišće, sigurnije, providnije sve. Andi i ja za stolom: vrlo draga i lijepa promocija (moje pjesme, njene fotografije). Pomišljam kako neke stvari vrijedi ponoviti, ako već nove ne želimo započinjati. Što da se radi, to je ozbiljno i temeljno pitanje. A znakovi postoje, samo ih valja prepoznati i slijediti.

6. LAMENTACIJE PRED KIŠU

19. kolovoza 2022.

Očekujem zbunjenost i ljutnju, ali zaista sam ušla u fazu kad više ne želim povlađivati. Žiriram nešto, recenziram nešto, pišem nešto o nečemu. Završila sam album TAMNO OKO, pokušavam ga dizajnirati, uvezati i napraviti knjigu u jednom primjerku, za moju osobnu arhivu. Želim ga također ilustrirati vlastitim crtežima, dvanaest kombiniranih tehnika, koje u potpunosti imam u glavi. Skuhala sam dečkima domaći seljački ručak (grah i zlevanka) oprala rublje, stvorila si neku vrstu atmosfere i sada bih mogla uploviti u nekakvo "kreativno poslijepodne".

No, prije nekoliko sati napravila sam bilješku i spustila je na SAMO JA, da se ljudima ne zamjerim i da im ne stanem na žulj. Ona glasi: "Učinila sam taj napor, da malo prošaram po profilima produktivnih, promoviranih i antologiziranih autora /ica na našoj književnoj sceni. A, nemojte se ljutiti, nije meni nešto. Stalno mislim na onu knjiško-narodnu: "Đilitnut se, ne pogodit cilja..." Vraćam se već pročitanom i literarno posvojenom. Kad ponovno izronim, možda ima nade da nešto svježije, doista autorsko, dovoljno različito ugledam što svjedoči samo za sebe, bez "drvenih advokata" i nekritičnih klanovskih podržavatelja. Samo da znate, teško mi je to reći. No, što bi rekao Mallarme: "Poezija je ono blistavo nešto, što proza nikada ne može biti." A bljesak ovdje izostaje. Iz nekog razloga, nisam to više spremna oprostiti.

Ako vas ovo uzrujava, uzmite u obzir moj meteoropatski kod. Odvratno je vruće i ništa i ne pomaže. Teška, preteška ljeta. Tako se zove moj roman u nastajanju. Urednica me hrabri. Kaže da jašem visokoga, velikoga i jakoga konja, i da se topot daleko čuje. Jako sam joj zahvalna na podstreku i pravodobnosti. Neke mi pohvale znače samo tada, kad sam u krizi, i nikada više izvan toga konteksta. Očekujem da meni bliska bića to raspoznaju (što se uglavnom ne dešava).

Razmišljam koliko je mojih potencijalno vrijednih i izglednih veza zbog toga propalo? Previše, tužno zaključujem. Sada se opet oslanjam sama na sebe i čekam jesen. Mislim da će me ovdje (na mreži) biti značajno manje. Trivijalno trijumfira, ono istinski pravo ščućurilo se u kutu i visi o milosti božjoj. A znano je koliko je ona nejasna i promjenljiva.

Evo, završavam. Između novina i tv programa, biram bicikl. Idem se provozati, pa kist i pero u ruke. Što me je navelo misliti da će jednom, nekad, u idealnom svijetu Nepoznat Netko tu ruku pridržavati? Neću o tome, zaista idem, kroz rijetku kišu i sparni zrak, pa što bude. Za taj Svjetski dan fotografije stavljam Ivana Nivana iz zalihe. Nemam ništa svoje, gotovo sam zahirila. Nadoknadiću jesenas. Samoća čovjeku daje mnogo slobodnog vremena, a ponešto se daje idobro upotrijebiti. Živjeli.

7. KRAJ LJETA

8. kolovoza 2022.

9.

Kako bilo da bilo, meni je ljeto na kraju. Bila sam u planini, na moru smo bili, u vrtu, kod Drave, svuda. Više iz načelnih, nego li drugih razloga, budući da sam se u koroni zarekla, kako me nitko više neće zatvarati, krasti mi dane i ugrožavati moju posljednju slobodu, koja se između ostalog, očituje i u tome, da stvarima kažem DA i da kažem NE, kad ja tako procijenim, na osobnu odgovornost. Skupo sam je platila i neću da bilo tko njome upravlja. Ponajmanje kovidurski lunatici. Spopadanje kolektivizmom i pozivanje na "opći interes" uopće više ne čujem, brodim dalje, vosak mi je ispunio uši. Bestidna sebičnost starosti, bravo ako ste tako pomislili. Smije se i tako kratkovidno zaključivati u mom svijetu i vremenu.

Dakle, kraj svačega, kraj iluzija, kraj neke naivne popustljivosti, kraj rada za "bele bubrege", kraj dokazivanja nedokazivog. Sada okrećemo stranicu, ispisujemo je medom, žuči, krvlju, slinom, što god nam padne na pamet u datom trenutku. Ja tebe pišem samom sobom, i kad me Nebo kazni globom. I kad me daruješ šutnjom, tjeskobom, Ja raspisanim slavim te zglobom! Što veliš, dušo moja, na ovu brzometnost?

Što mi se desilo u tom nekom međuvremenu? Podosta toga izašlo mi je iz fokusa, postalo mi je irelevantno, kao da se ne odnosi na mene. Osobito u književnom životu, gdje je uteg diletantizma postao pretežak, a narcisoidno samoprecjenjivanje i hvaljenje doseglo je gornju granicu. Čak i na mjestima dokazane hijerarhičnosti i kvalitete, diletantizam prodire, snagom koja čovjeka potkopava do zadnjeg atoma povjerenja. Srećom, kažem, ne dovodim to više u vezu sa sobom: Neka bude kako bude, jesenske će kiše oprati te bemislene i neusmjerene tragove. A raspisani zglob će ostati, kao i načitano srce, da malo posudim iz tuđe zalihe.

Sada uglavnom čitam, kuham, sistematiziram svoje naplavine, prebrajam. Odlučit ću o sudbini dovršenih rukopisa, o mogućim kraćim putovanjima, o jednoj prodaji, i svakako ću pročistiti kontakte, da ostanem samo na mjestima i u krugu osba, kojimi stvaraju pozitivno, dobro raspoloženje, koje me vesele umijećem razgovora i čije mi se kreativne domete isplati pokriti. Najviše volim ovaj početni, okopražni krug, nekoliko stotina koraka od kućnog ulaza. Vrtovi su (usprkos suši) krasni, prave kolonijalne škrinje, pune skrivenoga blaga, koje okom otkrivam, mazim i prisvajam. Boje, obožavam boje! Pigmente srčem u ogromnim količinama! Moram pronaći novi abecedarij, način kako ću sve te divote opisati i prenijeti. Ponovo pišem o slikama, to mi donekle utažuje želju i potrebu za kolorizmom, duginim darovima, blistavošću svijeta.

Usputna posjeta Katici B., koja me nadaruje voćem iz eko-uzgoja. Slikamo se u vrtu gdje smo to učinile prošle godine, otprilike u ovo doba. Ja sam u modroj, suzdržanijoj fazi, ali okoliš je raskošno darovit tonovima i nijansama, a prijateljica ima dobro oko. Još nas služi ta vrsta volje, hajde da to upotrijebimo, velim kroz smijeh. Doduše, dobila sam diskretne opomene, s neočekivane adrese, da se "previše naslikavam". Stvar je u tome, da volim fotografiju, cijelim dokument trenutka, u kome često nismo idealno lijepi ni privlačni, no ponešto učimo o tome, kakvi smo bili iznutra. A i osoba koja je to izrekla, vidim, često se slika, nije baš do kraja dosljedna. Dakle, idemo po svome i idemo po starom. Prebirem fotke kao medvjed kruške, veseli me baš!

Što sam ono htjela reći? Već 60 godina znam napamet jednu jesenju pjesmu, ali autora više ne pamtim. Evo jedne strofe: "Čuj jesenjih bura glase, / Rijeke kiše k zemlji cure, / Hladne magle, vihor jureć' / Zadnji žar nam ljeta gase". Moram priznati, kao zmajsko i prilično vatreno biće (premda u elementu zemlje također), da je ponešto žara u meni ostalo. Barem toliko, da prezimim, da se oduprem zlovolji, da me ne uništi mlitavi duh naših dana i posvemašnja melankolija. Ne

znam precizno što će biti, no vidjet će se do prvoga snijega... Ono što preživi, pričat će i svjedočiti, snagom koju je sačuvalo za ljubav i za svijet.

10.KAD SRCE PUCA

30. kolovoza 2022.

Kad srce puca, to je zaista ozbiljna stvar.

Nema tome lijeka, nema tome utjehe ni nadomjestka. To je kao da padaš s padobranom, iz velike visine, te otkriješ da uređaj za otvaranje ne radi, nekoliko minuta nakon skoka. Nebo više nije dohvatno, povratka natrag nema, a zemlja je sve bliža i sve je tvrđa: razbit ćeš se sigurno, nećeš biti "jedan od milijun", koji se čudom spašavaju. Kao urođenički bubanj, u tvojoj glavi odjekuje dvosložni dumdum ritam: ZA-ŠTO, ZA-ŠTO, ZA-ŠTO? Uzalud ti je propitivati, jer odgovora nema, svaka riječ iz tvoga vokabulara može kao odgovor stajati, ali ni jedna ne mora biti ispravna. Zato, za popovo zlato. Zato, zato, tako hoće Mato. Moderato, groblje zapečato.

Netko te hoće mučiti. Netko te hoće zatući. Nekome si teret ili on tako osjeća . Netko te potrošio u prvoj rundi. Netko se uplašio, zabunio, umorio. Svemir te iskušava. Vlasnik tvoga srca isprobava svoju vampirsku strast, upravo otkrivenu. Nečastivi te jednokratno izabrao za igračku. Dao si se u krive ruke. Oprez te napustio, srce te je otkucalo. Izdajničko srce, ludo srce, djetinjasto srce, neoprezni mišić-rastežić, koji se malo junačio, pa stvari izopačio. Sada je vrijeme za naplatu. Dolazi kanibal ili okrutni satrap, ljubavni satrap, da srce izvadi na živo i skuha u garavu loncu, pa zvijerima podsvijesne guštare ponudi sutra za doručak. U slast vam bilo, žderači, uzmite ga, zaista je mnogo patilo, boljelo je do ludila, bilo je velemajstor torture i mazohističke cenzure. Unikatno je to srce, starinsko, samohrano, za patnju odabrano među tisućama. Nije si dopustilo ništa osim bola, a sada se kao čudi: ŠTOTOJE, KAKOJE?

Moja prijateljica L. govori kako srce mora prsnuti, da bi se presložilo, da bi stvorilo mjesta za novo, drugo, drugačije. Ožiljci će mu ostati kao uspomena i opomena. Ne znam ništa o tome. Osjećam dijamantno svrdlo, kako precizno vrta

po sredini, smišljeno doradujući posao. Krutim se, hiberniram ,otupljujem. Pretvaram se u lošiju sebe, najgoru, najgorčeniju, ciničnu, razornu, opasnu. Ne volim više druge ljude, vidim im mane i nedostatke, tresem se od odbojnosti. ne volim razgovore, mirisi me akceleriraju prema ludilu. U glavi prevodim Brodskoga: " Svi smo zaljubljeni u astronomiju, u kosmos uopće. /u bezopasnu igru orbita, prstenja, elipsa, i točnost njinu. / Al' bivalo je da uđeš u izlizano predsoblje i topćeš, / nogama besmisleno, odjeću još ne skinuv". O, dođavola, pa može li se to i malo elegantnije reći?

Baš me briga za svemir, hračnem na njegovu svemoć, na usud, na karmu, na određenja, na retrogradni Merkur i sve te improvizacije. Svijet je pribio sve naše leptire na bodljikavu žicu, uskratio sve mogućnosti, bacio nas u negve, učinio flagelantima: bičevanjem plaćamo svaku nadu i svaku radost, jer smo tako odlučili, u svrhu iskupljenja. Ali ja ne mogu dalje. Ovdje, na Zemlji, u svome sumračnom kutu, u smrtno i smrknuto doba, molila bih samo za još jednu jedinu poštedu: da mi se srce više ne slama, jer mislim da to ne bih mogla preživjeti.

Ili se samo tako čini, tko će znati, dok se srce grči, zacjeljuje i možda oporavlja, premda ne zna ima li tome kraja i gdje su uopće bili početci?

11. POGLED

25. kolovoza 2022.

Danas, na mamin 88-rođendan (živa bila, zdrava bila, sve nas redom veselila!), gledam tu "povijesnu" sliku s godinu dana, gdje me ona drži, mlada mamica i prava ljepotica. Sve što nosim u toj prigodi, isplela je i sašila svojom rukom, od angore, vune, šarenoga cica i čipke. Stalno me nešto muči u primisli, koliko ja, staruha od 70, ličim na to djetesce, što sam uspjela zadržati, a da mi svijet ne otme i ne uništi?

Pa evo, nađoh! Oči, pogled, to je ostalo isto, pustimo bore, mrlje, madeže, sijede vlasi i sva ta čuda, kad znamo da se oči nisu promijenile! Okrugle, ptičje okice, plave, do sivkastoga i ponekad crnozelenoga, kad me "udari žuč" i podivljam na nešto razorno i nečisto, podlo i pokvareno u svome okolišu. Eto sad, vidim da sam ih nekako pronijela kroz život, gledajući u objekte prirode, ljude, građevine, umjetnička djela, more, planine, rijeke, sunce i kišne oblake, a da se zapravo nisu mnogo promijenile. Što im je zajedničko s prvim i današnjim danom? RADOZNALOST, titraj iznenađenja, zanimanje za svijet, osjećaj da je baš to u što trenutno gledam, ono najljepše, ono obećano, zbog čega se isplatilo živjeti.

Naravno da sam ostarjela, naravno da je mnogo toga zamišljeno drugačije, trebalo biti drugačije, bilo što, ali moje su oči pile, upijale, uživale, željele i očekivale svoj "veličanstveni prizor" svakoga jutra i svake večeri. Majka me podigla na ruke, gledala sam u otvor fotoaparata, a potom, osovivši se na noge, stala sam s druge strane i počela promatrati. Do dana današnjega nisam sve opisala i ispisala. Sutra ću možda vidjeti jedno drago lice: prizor usporediv s najljepšim krajolikom na Zemlji. Takvo očekivanje vrijedi upaljene lučice u oku-prozoru, vrijedi sjaja, razvedravanja, plaminjanja. To vidim ponekad i u očima drugih i znam da smo tiho i tajno bratstvo, izabrana "rodbina po oku".

Eto, to sam htjela reći mami za rođendan: Hvala ti, majčice, što si mi dala oči. Nadam se da sam ih dobro upotrijebila, za sebe i druge. Hvala ti draga, za svijet, koji se u njih uselio. I za plemenitu tugu, koju su isplakale, jer nikada nismo onakvi "kakvim smo se zamišljali" i ponešto smo izgubili, ponešto zanemarili, a dijelomice i ne zaslužili. Ali to, što je u oku gorjelo, ipak je na dionici puta i drugima posvijetlilo, opravdavajući sve. Hvala ti, dakle. Ući ćemo u Vječnost otvorenih očiju, i ti i ja.